

REGISTAR IT RIZIKA

Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", broj: 75/18) uređuju se upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru kao i druga pitanja od značaja za upravljanje, uspostavljanje, sprovođenje i razvoj unutrašnjih kontrola u javnom sektoru.

Navedenim zakonom upravljanje rizicima se definiše kao postupak identifikovanja, procjene i praćenja mogućih događaja, koje mogu negativno uticati na ostvarivanje utvrđenih ciljeva subjekta i preduzimanje potrebnih mjera radi smanjenja rizika do nivoa razumne uvjerenosti da će ciljevi biti ostvareni.

Cilj upravljanja rizicima jeste smanjenje obima neizvjesnosti koje bi mogle biti prijetnja poslovnoj uspješnosti subjekta javnog sektora.

U skladu sa članom 6 i 7 navedenog zakona, za ostvarivanje poslovnih ciljeva subjekta i uspostavljanje i razvoj unutrašnje kontrole u subjektu odgovoran je rukovodilac subjekta koji je dužan da ciljeve iz svoje nadležnosti ostvaruje upravljanjem sredstvima na pravilan, ekonomičan, efikasan i efektivan način. Rukovodilac subjekta odgovoran je za utvrđivanje poslovnih ciljeva subjekta kojim rukovodi, a koji doprinose ostvarivanju misije subjekta; izradu i sprovođenje strateških i drugih planova; sprovođenje i razvoj sistema upravljanja i kontrola; identifikaciju, procjenu i upravljanje rizicima u subjektu.

Rizici su procijenjeni uzimajući u obzir uticaj neželjenog događaja na Upravu za zaštitu kulturnih dobara vjerovatnoću nastanka neželjenog događaja, odnosno davanjem odgovora na pitanja:

Koje su posljedice ako dođe do nastupanja neželjenog događaja (rizika)?

Koja je vjerovatnoća pojave rizika i koja je očekivana učestalost takve pojave?

Da li su uspostavljene mjere, odnosno kontrole za umanjenje posljedica ilivjerovatnoće pojave utvrđenih rizika?

Koliko su te mjere pouzdane? Šta će se desiti ako one ne budu efikasne?

Uticaj je procjena posljedica u slučaju nastanka određenog rizičnog događaja. To može biti i neka vrsta štete ili izgubljene prilike.

Mjerenja uticaja rizika rangira se na sljedeći način:

Ocjena	Uticaj	Opis
5	Veoma značajan	U slučaju pojave rizika skoro je nevjerovatno da će se ciljevi ostvariti (postoji 1- 29% šanse da će se ciljevi ostvariti)
4	Velik	U slučaju pojave rizika, aktivnosti su značajno narušene, a malo je vjerovatno da će se ciljevi ostvariti (šansa da će se ciljevi ostvariti je 30- 49%)
3	Srednji	U slučaju rizika otežano je obavljanje aktivnosti subjekta, a ciljevi se samo donekle mogu ostvariti (šansa da će se ciljevi ostvariti je 50- 69%)
2	Mali	U slučaju pojave rizika aktivnosti se obavljaju sa malim smetnjama/kašnjenjem, ali vjerovatno će se ciljevi ostvariti (šansa da će se ciljevi ostvariti je 70-89%)
1	Zanemarljiv	U slučaju pojave rizika aktivnosti se obavljaju sa malim smetnjama/kašnjenjem, ali vjerovatno će se ciljevi ostvariti (šansa da će se ciljevi ostvariti je 90-100%)

Vjerovatnoća je procjena mogućnosti nastanka određenog događaja uključujući učestalost. Mjerenja vjerovatnoće rizika rangira se na sljedeći način:

Ocjena	Vjerovatnoća	Opis
5	Gotovo sigurno	Šanse da će se rizik dogoditi su 90-100%
4	Vjerovatno	Šanse da će se rizik dogoditi su 70-89%
3	Umjereno	Šanse da će se rizik dogoditi su 50-69%
2	Rijetko	Šanse da se rizik neće dogoditi su 30-49%
1	Sasvim rijetko	Šanse da se rizik neće pojaviti su 1 - 29%

Procjena ukupne izloženosti riziku, odnosno rangiranje rizika, potrebna je kako bi se utvrdili prioriteti, tj. najznačajniji rizici kojima treba upravljati. Rezultat ukupne izloženosti riziku je rezultat množenja ocjena uticaja i vjerovatnoće nastanka pojedinog rizika.

Izloženost riziku najčešće se prikazuje pomoću matrice u kojoj se povezuju uticaj i vjerovatnoća, kako slijedi:

U T I C A J	5	5	10	15	20	25
	4	4	8	12	16	20
	3	3	6	9	12	15
	2	2	4	6	8	10
	1	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5	
	VJEROVATNOĆA					

U skladu sa svim prethodno navedenim, a na osnovu člana 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", broj: 75/18) i Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora (četvrto izdanje, decembar 2018. godine), u Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljen je Registar IT rizika, kako slijedi.

Lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola imenovano je Rješenjem broj 01-75/2023, od 10.02.2023. godine.

Lice zaduženo za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima u Upravi za zaštitu kulturnih dobara, određeno je Rješenjem broj 01-209/2024, od 30.04.2024. godine.

Red broj	Opis rizika	Pregled postojećih kontrola	Rezidualni nivo rizika			Reagovanje na rizik	Odgovorna osoba za rizik	Rok za sprovođenje
			Uticaj	Vjerovatnoća	Ukupno			
1.	Rizik od nestanka struje	Planiranje budžetskih sredstava	3	5	15	Planiranje popravke postojećeg agregata	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano
2.	Rizik od prekida napajanja uređaja u server sali	Preventivne aktivnosti	3	2	6	UPS u server sali	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano
3.	Rizik od prenapona i pražnjenja	Preventivne aktivnosti	3	2	6	Obezbijeđen stabilizator napajanja	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano
4.	Neadekvatna (neuređena) server sala	Planiranje budžetskih sredstava	2	2	4	Rekonstrukcija postojeće sale	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano
5.	Povećanje temperature u server sali	Interna procedura	2	2	4	Planirana nabavka sistema za praćenje promjena temperature u server sali	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano
6.	Rizik od požara u server sali	Preventivne aktivnosti	1	2	2	Planirana ugradnja Sistema za signalizaciju požara	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano
7.	Nedovoljan broj stručnog osoblja	Preventivne aktivnosti	2	2	4	Planirano zapošljavanje i obuka	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano
8.	Učestali kvarovi na opremi zbog dotrajalosti	Preventivne aktivnosti	3	3	9	Kontinuirano obnavljanje postojeće opreme	Koordinatori Postupajući službenici	Kontinuirano

Red broj	Opis rizika	Pregled postojećih kontrola	Rezidualni nivo rizika			Reagovanje na rizik	Odgovorna osoba za rizik	Rok za sprovođenje
			Uticaj	Vjerovatnoća	Ukupno			
9.	Neadekvatna i neblagovremena nabavka opreme i softvera	Planiranje budžetskih sredstava	3	3	9	Definisanje prioriteta, blagovremeno objavljivanje javnog poziva, koordinacija uključenih subjekata u pripremi tenderske specifikacije	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
10.	Nepostojanje sredstava za održavanje IS	Preventivne aktivnosti	3	3	9	Objektivno i na vrijeme planirati sredstva za ispravno funkcionisanje IS	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
11.	Neovlašćen pristup uređajima u server sali	Interna procedura	2	2	4	Pristup omogućen samo ovlaštenim licima	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
12.	Neovlašćen pristup sistemu	Interna procedura	2	2	4	Individualni korisnički nalozi se izdaju za svakog korisnika	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
13.	Napad na IS	Preventivne aktivnosti	3	3	9	Mrežni i Web aplikacioni Firewalls	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
14.	Gubitak podataka	Preventivne aktivnosti	2	2	4	Vrši se redovan backup podataka	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
15.	Neovlašćena izmjena podataka	Interna procedura	2	2	4	Praćenje log fajlova	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano

Red broj	Opis rizika	Pregled postojećih kontrola	Rezidualni nivo rizika			Reagovanje na rizik	Odgovorna osoba za rizik	Rok za sprovođenje
			Uticaj	Vjerovatnoća	Ukupno			
16.	Neovlašćen pristup podacima	Interna procedura	2	2	4	Postoje nalozi za korisnike softverskih aplikacija. Korisnici podacima pristupaju preko softverskih aplikacija u okviru svojih prava datih nalogima od strane ovlašćenih lica	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
17.	Neovlašćeno objavljivanje podataka	Interna procedura	2	1	2	Pristup imaju samo ovlašćena lica	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
18.	Negativan uticaj malicioznog softvera na IS	Preventivne aktivnosti	2	2	4	Potreban serverski i klijentski antivirusni antispam softver	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
19.	Negativan uticaj rada mrežne infrastrukture	Preventivne aktivnosti	2	2	4	Projektovanje i izvođenje nove računarske mrežne infrastrukture	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
20.	Prekid telekomunikacionih veza	Preventivne aktivnosti	3	2	6	Komunikacija sa provajderom	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
21.	Neodobranje finansijskih budžetskih sredstava	Planiranje budžetskih sredstava	4	4	16	Reagovanje prema Ministarstvu finansija I resornom Ministarstvu kulture	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano

Red broj	Opis rizika	Pregled postojećih kontrola	Rezidualni nivo rizika			Reagovanje na rizik	Odgovorna osoba za rizik	Rok za sprovođenje
			Uticaj	Vjerovatnoća	Ukupno			
22.	Nedonošenje internih akata	Preventivne aktivnosti	3	3	9	Formiranje tima za donošenje internih akata	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano
23.	Nedonošenje internih procedura	Preventivne aktivnosti	3	3	9	Formiranje tima za donošenje internih procedura	Koordinatori, Postupajući službenici	Kontinuirano

V.D. DIREKTORA
BALSA PEROVIĆ
Balsa Perović